

Aan Provinciale Staten
t.b.v statencommissie
Ruimte Groen en Water

Datum : 19 november 2007
Uw Kenmerk : **2007RGW94**
Ons kenmerk :
Contactpersoon : Clemens Krijger
(interim directeur OLM)
E-mail : Clemens.Krijger@provincie-
utrecht.nl
Tel. (doorkiesnr.): 030-2583431

Onderwerp:

Bestrijdingssituatie Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding Utrecht (OLM)
Overzicht vangstresultaten muskusratten en beverratten t/m week 40 van 2007.

In het kader van de informatievoorziening treft u hierbij de betreffende stukken aan.

Aanleiding

In de vergadering van de commissie Water en Milieu van januari 2005 is toegezegd de statencommissie halfjaarlijks te informeren over de bestrijdingssituatie bij het Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding Utrecht (OLM). In deze rapportage stellen wij u op de hoogte van de actuele stand van zaken. In bijlage 4 is de stand van zaken met betrekking tot de bestrijding van de beverratten opgenomen.

Achtergrond/eerdere besluiten

Zie aanleiding.

Vervolgprocedure/voortgang

Ingaande 2008 wordt de bestrijding van de muskusratten en beverratten uitgevoerd door het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR). HDSR heeft toegezegd uw commissie desgewenst periodiek te informeren over de bestrijdingssituatie.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Dhr J. Binnekamp

Bestrijdingssituatie Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding Utrecht (OLM)

Ter oriëntatie

Het OLM is een samenwerkingsverband op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regeling (Wgr) tussen de provincie Utrecht en drie Utrechtse waterschappen (AGV, V&E EN HDSR). Ook in het Gelderse deel van het waterschap Vallei en Eem is de bestrijding in handen van het OLM. Ingaande a januari 2008 wordt de bestrijding van het beheersgebied van OLM overgedragen aan de waterschappen. De uitvoering komt voor het gehele beheersgebied te liggen bij Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR). Het OLM wordt dan opgeheven.

Wanneer is de bestrijding van muskusratten afdoende? De bestrijdingsorganisaties in Nederland hanteren daarvoor onderstaande classificatietabel.

Landelijke classificatie muskusrattenbestrijding

Vangst per uur veldwerk (velduur)	Effect van de bestrijding op de Muskusrattenpopulatie
< 0,25 v/u	Afdoende / beheersbare situatie
0,25 - 0,50 v/u	Niet afdoende
0,50 - 1,00 v/u	Onvoldoende
1,00 - 1,50 v/u	Volstrekt onvoldoende
> 1,50 v/u	Nagenoeg nihil

In 1998 was het OLM met gemiddeld 0,41 vangsten per uur (v/u) al dicht genaderd bij een beheersbare situatie, die wordt bereikt indien de vangsten minder dan 0,25 vangsten per uur bedragen. Vanaf het jaar 2001 namen de vangsten bij het OLM gestaag toe. Overigens was dit ook een landelijke tendens. Vanaf 2003 zijn vijf extra piekbestrijders voor een periode van 3 jaar aangesteld bij OLM (t/m 2006) tot intensivering van de bestrijding. Dat bleek niet voldoende. Vanaf 2006 is de formatie piekbestrijders uitgebreid tot 12 tijdelijke formatieplaatsen. Inherent aan een hoge populatie muskusratten is dat eerst veel ratten moeten worden weggevangen alvorens een omslagpunt wordt bereikt waarbij de vangsten gaan dalen.

Vangstresultaten beheersgebied OLM 2001 - 2007

Jaar	Vangsten	Uren	Vangsten/uren
2001	31.676	40.398	0,78
2002	48.403	45.437	1,07
2003	65.263	47.296	1,38
2004	78.023	52.192	1,49
2005	81.819	59.189	1,38
2006	71.004	60.025	1,18
2007 (t/m week 40)	53.369	50.165	1,06

Uitgaande van de classificatietabel is de bestrijdingssituatie bij het OLM 'volstrekt onvoldoende'. Vandaar ook dat met de extra inzet van piekbestrijders wordt getracht zo snel mogelijk in een 'beheersbare situatie' te geraken. Het OLM heeft de bestrijdingsgebieden onderverdeeld in vijf rayons (zie kaartmateriaal bijlage 2). Van 2001 tot en met 2003 was er sprake van stijging van de vangsten per uur in alle rayons.

Vanaf 2006 is er een overduidelijk sprake van een daling van de vangsten in drie van de vijf rayons (I, II en IV. Ook in rayon V gaat het, zij het voorzichtig, de goede kant op. Ondanks de hoge vangstcijfers wordt ook in rayon V in 2008 een daling van de vangsten verwacht. Dus ca. 80% van het beheersgebied van OLM ontwikkelt zich positief. Dit betekent dat de piekbestrijding (nogmaals eerst moeten veel ratten worden weggevangen waardoor de vangsten in eerste instantie juist stijgen) succes oplevert. De grootste restpopulatie bevindt zich in de voor muskusratten gunstige biotoop van rayon 3 Lopikerwaard). De verwachting is dat hier ook in 2008 nog vele tienduizenden muskusratten zullen worden weggevangen. De druk van maatschappelijke organisaties, gemeenten, burgers en agrariërs tot intensieve bestrijding is groot. De vertegenwoordigers van de agrariërs (LTO) hebben aangegeven dat zij i.v.m. het herstellen van (graaf) schades het noodzakelijk vinden dat de populatie muskusratten daalt. Hieronder zullen wij de vangstresultaten per rayon analyseren en een prognose geven op de verwachte ontwikkelingen.

Analyse vangstresultaten per rayon (zie ook cijfermatige bijlage)

Rayon I Eemland / Amersfoort c.a. (lichtgroen op de kaart)

Voor rayon 1 (Amersfoort/ Eemgebied) was 2006 het jaar van de kentering in vangsten. De voorgaande 3 jaren leverden steeds vangsten van rond de 25.000 ratten per jaar op (1,9 v/u). Deze positieve ontwikkeling is het resultaat van efficiënt en planmatig werken. Uiteraard draagt ook de inzet van 2 piekbestrijders vanaf 2003 bij aan de daling van de vangsten. De sterke daling van vangsten van 1,21 in 2006 naar 0,54 per uur (t/m week 40) is spectaculair te noemen. De klachten in het gebied zijn nagenoeg verdwenen.

Rayon II Houten c.a. (oranje op de kaart)

Rayon 2 is al jaren een stabiele factor binnen het OLM. Grosso modo bedragen de vangsten gemiddeld 0,40 vangsten per uur. Om strategische reden assisteert Rayon 2 ook in de andere rayons met hoge(re) besmettingsgraad. Belangrijkste aandachtspunt voor rayon 2 is het tegenhouden van de ratten vanuit het zwaar besmette buurrayon 3. Deze grenszones worden meerdere malen per jaar bewerkt om zo verdere besmetting van OLM-gebied te voorkomen. De vangstcijfers van 0,31 vangsten per uur zijn uitstekend. De beheersbare situatie (< 0,25 v/u) ligt binnen handbereik.

Rayon III Lopikerwaard c.a. (donkergroen op de kaart)

Dit rayon is zonder meer het rayon met de zwaarste besmetting binnen het OLM. De enorme populatie muskusratten vereist een hogere inzet van velduren (piekbestrijding) om het tij te keren. Er werden daarom halverwege 2006 6 extra piekbestrijders ingezet. Het kooienbestand is inmiddels fors uitgebreid. Nadruk buiten de trektijd ligt op het speur- en klemwerk. In september 2007 is een Actieplan gestart om dit jaar het gehele gebied bespeurd te kunnen hebben. Alle andere rayons assisteren bij deze actie. Inherent aan de inzet van extra velduren in zwaar besmet gebied is een tijdelijke stijging van de vangsten. Dit is de voorbode van uiteindelijk een sterke daling van vangsten. De verwachting is er ca. 35.000- 38.000 gevangen ratten zullen worden in dit rayon in 2007. De vangsten bedragen 1,83 vangsten per uur.

Rayon IV Ronde Venen / AGV gebied (paars op de kaart)

Dit rayon maakt een identieke ontwikkeling door als rayon 1. De inzet van piekbestrijding vanaf 2003 in combinatie met planmatige en structurele aanpak van de bestrijding werpt nu zijn vruchten af. Dit positieve beeld zet zich voort in de periode tot en met week 40. De dalende vangsttendens vanaf 2006 zal zich naar verder verwachting voorzetten. De vangsten t/m week 40 zijn 0,59 per uur.

Rayon V Woerden c.a. (geel op de kaart)

Vanaf 2006 zijn in dit rayon twee extra piekbestrijders ingezet. De vangsten in dit rayon zijn relatief nog veel te hoog. Ook hier geldt de stelregel dat je bij extra inzet eerst meer ratten zult vangen alvorens de zo gewenste daling kan inzetten. Rayon V heeft flink last van de hoge besmettingsgraad in rayon 3. Niettemin zien wij in rayon V in 2007 een eerste voorzichtige daling in de vangsten. In de efficiëntie van werken zijn belangrijke verbeteringen doorgevoerd. De vangsten tot en met week 40 zijn 1,17 vangsten per uur.

Termijn piekbestrijding

De effecten van de inzet van piekbestrijders zullen wij halfjaarlijkse evalueren en hierover rapporteren. Gezien de hoge vangsten is op dit moment continuering van de piekbestrijding in zijn huidige omvang (12 formatieplaatsen) absoluut noodzakelijk.

Doelstelling > wat denken wij te bereiken?

Wij denken met de huidige bezetting van piekbestrijders alle watergangen in het jaar 2008 ten minste 1 x per jaar te kunnen bewerken. Wij denken dat in het jaar 2009 voor het grootste deel van het beheersgebied het effect van de bestrijding op de muskusrattenpopulatie dusdanig is dat er sprake is van een afdoende/beheersbare situatie ($< 0,25$ vangsten per uur). In die gebieden waar dat mogelijk nog niet gerealiseerd kan worden zal de score in de naastgelegen classificatie uitvallen ($0,25 - 0,50$ vangsten per uur). Wij verwachten de targets zoals opgenomen in het beleidsplan OLM te kunnen realiseren. HDSR continueert de huidige bezetting van personeel in 2008.

Prognose 2007-2009 (beleidsplan OLM 2007-2008)

Jaar 2007 : 1,20 vangsten per uur

Jaar 2008 : 0,72 vangsten per uur

Jaar 2009 : 0,35 vangsten per uur (grote delen van OLM gebied $< 0,25$ vangsten per uur).

Bijlagen

Bijlage 1 : vangstresultaten muskusratten

Bijlage 2: kaartindeling rayons

Bijlage 3 : werkwijze muskusrattenbestrijding

Bijlage 4: vangstresultaten beverratten

BIJLAGE 1

Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding

Overzicht vangsten en tijdbesteding 2007

Week 1 T/M 40

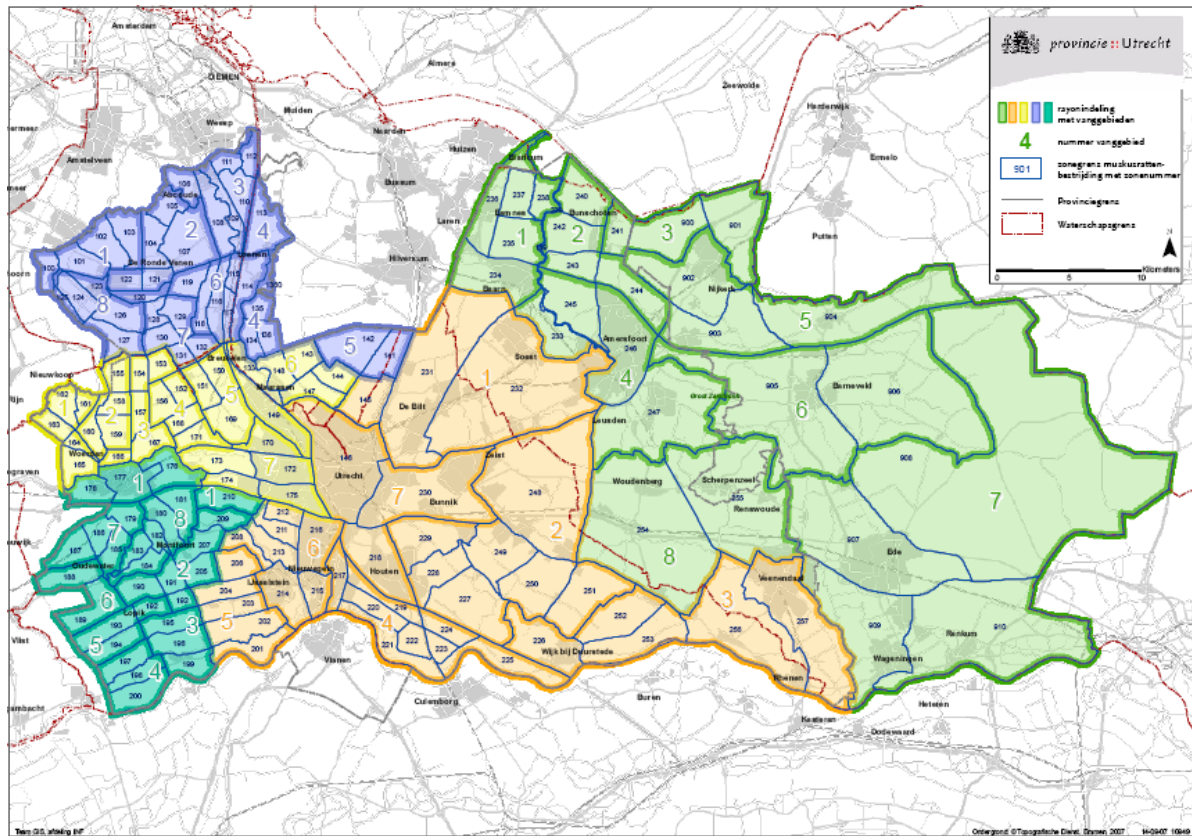
RAYON	TOT. GEVANGEN	TOT. TIJDBESTEDING	VANGSTEN/UUR
1	4.436,00	8.179,00	0,54
2	2.124,00	6.789,00	0,31
3	29.562,00	16.142,00	1,83
4	5.149,00	8.734,00	0,59
5	12.098,00	10.321,00	1,17
	-----	-----	-----
Totaal	53.369,00	50.165,00	1,06

Overzicht vangsten en tijdbesteding 2006

Week 1 T/M 40

RAYON	TOT. GEVANGEN	TOT. TIJDBESTEDING	VANGSTEN/UUR
1	2.011,00 Gld	3.365,50 Gld	0,60 Gld
	9.892,00	6.442,50	1,54
	-----	-----	-----
1	11.903,00	9.808,00	1,21
2	2.425,00	6.838,00	0,35
3	18.887,00	11.215,50	1,68
4	7.213,00	8.777,00	0,82
5	10.570,00	8.639,00	1,22
	-----	-----	-----
Totaal	50.998,00	45.277,50	1,13

BIJLAGE 2

BIJLAGE 3

KORTE BESCHRIJVING WERKWIJZE MUSKUSRATTENBESTRIJDING.

De bestrijding van de muskusrat is gebaseerd op twee kernactiviteiten.

- Bestrijding *buiten* de trekperioden van de muskusrat;
- Bestrijding *tijdens* de trekperioden van de muskusrat;

Op basis van een bestrijdingsplan lopen de bestrijders systematisch langs alle watergangen en plaatsen klemmen voor de “woning” van de muskusrat. Een bestrijder moet dan per jaar **ca 680 Km** bewerken. Om een hoge (re) populatie muskusratten relatief snel te reduceren moet de frequentie van het bezoeken van alle watergangen hoger liggen dan 1 x per jaar. Bij een hoge populatie stagneert de voortgang omdat veel klemmen dienen te worden geplaatst.

Bestrijding buiten de trekperioden (vangen met klemmen)

Deze kernactiviteit bepaalt in belangrijke mate het succes van de bestrijding. Deze vorm van bestrijden kenmerkt zich als “het bestrijden aan de bron”. Om een populatie muskusratten te reduceren is het van doorslaggevend belang of alle watergangen in een gebied tenminste 1 keer door een bestrijder zijn nagelopen op de aanwezigheid van muskusratten, en of de aanwezige muskusratten zijn gevangen. Bij een lage (re) populatie kan men alle watergangen controleren en zelfs in hetzelfde jaar nog eens locaties bezoeken, waar dat jaar eerder al muskusratten gevangen zijn.

In gebieden met een hoge populatie muskusratten moet onder de huidige condities alles op alles worden gezet om een 1 x alle watergangen te kunnen controleren en de muskusratten te vangen. Om een hoge (re) populatie muskusratten snel te reduceren moet de frequentie van het bezoeken van alle watergangen hoger liggen dan 1 x per jaar.

Bestrijding tijdens trekperioden (vangen met kooien)

In het voor- en najaar migreren muskusratten. Zij verlaten dan de “woning” om zich op een andere locatie te vestigen. De muskusrattenbestrijder plaatst in die perioden kooien en lokaasmiddelen op de trekroutes (weteringen, kanalen, bermsloten etc.) Hiermee wordt zoveel mogelijk voorkomen dat muskusratten zich op een nieuwe locatie vestigen. Er wordt door de bestrijders gebruik gemaakt van het natuurlijk trekgedrag; “de muskusrat komt als het ware naar ons toe”. De bestrijders controleren de uitstaande vangmiddelen op de trekroutes en verversen o.a. het lokaas.

BIJLAGE 4

NOTITIE INZAKE RESULTATEN BEVERRATTENBESTRIJDING

Beverrat algemeen

In Nederland wordt de beverrat, die oorspronkelijk uit Zuid-Amerika komt, reeds vanaf 1935 gesignaleerd. Vanaf omstreeks 1950 is de beverrat in Midden-Limburg permanent aanwezig.

De beverrat (die wel drie maal zo groot is als de muskusrat) wordt bestreden in verband met zijn graverij aan oevers van watergangen en waterkeringen. Tot rond 1990 werd de populatie redelijk in toom gehouden door plaatselijke bestrijding. Ook strenge winters reduceren de populatie aanmerkelijk. Vanaf de jaren negentig heeft de soort zich echter snel uitgebreid. De beverrat begon zijn opmars vooral naar gebieden langs de Maas, de Waal en Grevelingen. In de provincie Utrecht werden in 2001 de eerste beverratten gevangen langs de Lek en de Neder-Rijn.

IPO en Unie van Waterschappen maakten in 2002 op initiatief van de Landelijke Coördinatie Commissie Muskusrattenbestrijding (LCCM) een landelijk plan voor de aanpak van de beverratbestrijding en besloten de financiering voor hun rekening te nemen. De doelstelling is de populatie van de beverrat weer terug te dringen tot aan de landsgrens. Op dit moment zijn 30 beverratbestrijders in Nederland actief. De bestrijding levert landelijk goede resultaten op, de vangsten zijn sterk aan het dalen. Het is de verwachting dat de formatie bestrijders vanaf 2008 gereduceerd kan worden tot 25 in 2008, 18 in 2009 en 14 in 2010 en volgende jaren.

Het OLM krijgt uit het landelijk budget vanaf 2003 financiële middelen waarmee 1 formatieplaats kan worden bekostigd. Een muskusrattenbestrijder van OLM werkt sindsdien als beverratbestrijder.

Vangsten beverratten in Nederland							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	4996	5291	5197	4847	4439	2558	1316
Vangsten beverratten in de provincie Utrecht							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	0	8	37	44	63	13	3

In het jaar 2007 zijn op dit moment 7 beverratten in de provincie Utrecht gevangen.

De beverratbestrijding in de provincie Utrecht verloopt succesvol. De eerder door LCCM gestelde eis van het vangen van minimaal 10 beverratten om voor financiering in aanmerking te komen wordt verlaten. De formatieplaatsen worden verdeeld naar gelang de strategie tot uitroeiing dat vraagt.

De LCCM is voornemens ook voor 2007-2009 voor 1 formatieplaats de bestrijding te continueren (preventieve controle). Een voorstel zal dit jaar in IPO-verband worden ingebracht.

De provincie Utrecht draagt jaarlijks voor ca. 50.000 euro bij in de kosten van beverrattenbestrijding. De bijdrage is op basis van het solidariteitsbeginsel. Ook provincies waar nu nog geen beverratten voorkomen betalen mee (met uitzondering van Friesland).